

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. Quid sint, & unde pro veniant scrupuli?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

18. Inferes undecimò. Sacerdotem ordinatum ab Episcopo incognito, de quo dubitatur, an sit Episcopus, iterum esse ordinandum. per c. *presbyteris*. disp. 68. Dubitantem de baptismo non prius ordinandum esse, quam sit iterum sub conditione baptizatus, per c. *veniens*, de *presbytero non baptizato*. Ecclesiam esse consecrandam, de qua dubitatur, an sit consecrata, per c. *solemnitates*, de *consecrat. d. 1.* quia dubia de baptismo, ordinatione, consecratione sunt dubia facti, quæ non præsumuntur, donec probentur: præter alia pericula, & inconvenientia, quæ sequerentur ex nullitate Baptismi, Ordinis &c.
19. Inferes duodecimò. Dubita invincibiliter de impedimento matrimonii, tunc sine dispensatione posse contrahere matrimonium, quamquam melius, & in futurum cautiùs faciet, si pro meliori esse dispensativam declarationem petat. Uterque Sanch. & Casaraugust. disp. 119. dub. 10. Prohibitio quippe contrahendi fundatur super impedimento, quod non præsumitur, donec probetur, ac proinde contrahens est in possessione suæ libertatis. Dubitantem verò de morte conjugis prioris, nec licite contrahere, nec durante tali dubio invincibiliter licite posse petere

debitum, per c. *dominus de secund. nupt.* quia cum mors conjugis sit aliquid facti, non præsumitur, donec probetur, ideoque contrahens nunquam constituitur possessor bonæ fidei. Permittitur tamen reddere debitum, quia cum alter conjugum sit in bona fide [ut supponitur] non est suo jure fraudandus: Quamdiu verò unus conjugum non est bonæ fidei possessor, vel quia cum vincibili dubio impedimenti contraxit, vel dubium durante matrimonio exortum vincere neglexit, prohibetur à petendo debito, per c. *inquisitione de sent. excomm.* nam possessor dubitans vincibiliter, quamvis possit rem retinere, quoque veniorem investigaverit, aut dubium ex vincibili vincibile effectum fuerit, tamen illa activè, eamve alienare non potest: atqui petens debitum activè utitur matrimonio: ergo durante tali dubio, debitum conjugale exigere non potest. In redditione verò debiti cum sit quasi usus passivus servitutis, idcirco comparatem in bona fide constitutam illa fraudare non potest. Quod si dubium fiat invincibile, non tantum reddi, sed etiam peti posse debitum, cum possessor bonæ fidei non sit privandus usu activo rei possessæ, dictum est supra.

DISPUTATIO XIII.

DE

Conscientia scrupulosa.

Quamvis Conscientia scrupulosa non constituat speciem conscientie essentialiter ab aliis distinctam, sed solum accidentaliter, ideoque ad alias Conscientie species juxta supra dicta, facile revocari possit, quia tamen timoratis etiam piusque animabus, nec non earum Curatoribus & Confessariis crebro multum facessit negotii, tricas & cruces accumulatur, operæ pretium censui de scrupulorum causis & remediis ex probatis Authoribus aliqua specialius tractare. Sit igitur

ARTICULUS I.

Quid sint, & unde proveniant scrupuli?

SUMMARIUM.

1. Quid sit scrupulus?
2. Scrupuli differentia à dubio.
3. Scrupuli differentia à scientia & fide.
4. Potest scrupulus consistere cum conscientia certa & probabili.
5. Scrupulus tam de præteritis est, quam futuris.
6. Indicia, è quibus cognoscitur scrupulosus.
7. Radices scrupulorum ex parte animæ.
8. Et ex parte corporis.
9. Causa extrinseca scrupulorum.

§. I.

Quid sit Conscientia scrupulosa?

PRIMò: Scrupulus à quo Conscientie scrupulosa denominatio, est quædam inanis ex levi vel nullo fundamento orta suspicio, quæ cum animi anxietate timeretur, vel creditur alicubi subesse peccatum, ubi nullum subest. Unde duo sunt, quæ ad rationem scrupuli pertinent: primò, ut sit quædam saltem suspicio apprehensiva peccati, vel periculi ipsius, quæ in voluntate ge-

nerat anxietatem. Secundò: ut sit ex levi, vel nullo fundamento; si enim sit ex rationabili fundamento, constituet verum dubium. Inchoativè scrupulus est in apprehensione peccati ex levi, vel nulla ratione; complete & formaliter in judicio, assensu & actuali credulitate peccati, quæ illam apprehensionem consequitur, unde animi anxietas & perplexitas generatur.

Differt igitur primò scrupulus à dubio proprio, sumpto, quia hoc relinquit animum suspensum ab assensu utriusque partis; scrupulus vero potest consistere cum duplici assensu, uno practico, quo per conscientiam certam judicat aliquid licite esse licitum; altero speculativo, quo sine rationabili fundamento ex parte iudicii speculativi libenter credit & timet se peccare. E.g. Clericus infirmus format conscientiam practicè certam, quòd licite omittat recitationem Breviarii, quia Confessarius & Medicus ita judicant, & ipse licite sequitur eorum consilium, idque suæ privatae opinioni præfert. Nihilominus patitur ante-

tatem, eò quòd ex parte iudicii speculativi sine sufficienti fundamento existimat infirmitatem non esse tantam, ut excuset à recitatione breviarii.

Differt secundò à scientia, opinione, & fide. A scientia quidem, quia hæc nititur evidentibus fundamentis, & excludit omnem formidinem oppositi. Ab opinione; tum quia ista semper habet conjunctum assensum, scrupulus verò aliquando in sola apprehensione consistit; tum quia opinio non necessariò infert animi anxietatem & perplexitatem. Similiter differt à fide, quia hæc semper habet determinatum assensum, nec de se affert animi perturbationem.

Hinc Colliges primò. Posse scrupulum consistere cum conscientia certa & probabili; nam potest quis formare Conscientiam practicè certam de honestate operationis, quamvis ex parte iudicii speculativi tantum habeat opinionem cum formidine oppositi, ut seq. Disput. latius expendemus: ergo pariter potest formari iudicium practicum & conscientia certa de honestate operationis, ut tamen in iudicio speculativo maneat non tantum formido, sed etiam anxietas de honestate ipsius ex levi vel nulla ratione, quod est scrupulus.

Colliges secundò. Scrupulum aliquando esse de præterito, aliquando de peccato futuro. De præterito, ut si absque alicujus ponderis ratione dubites, an consenseris tentationi? an fueris voluntariè distractus? an absolveris horas Canonicas? &c. De futuro, ut si similiter dubites, vel existimes, te esse obligatum ad repetendam aliquam horam, ad confessionem alicujus peccati, quod nullum est, ad reiterandam confessionem, ad omitendam s. Communionem &c.

Colliges tertio. Quibus indicis cognosci possit, an aliquis sit scrupulosus? Generalis itaque modus cognoscendi scrupulosum, est, si Pater spiritualis deprehendat aliquem in una, vel pluribus materiis crebrò sine aliqua rationabili causa suspicari se peccare, vel peccasse, ubi nullum subest peccatum. Quibus plura addit Josephus Rosell in præclaro libello de praxi deponendi Conscientiam c. 11. si quem videat derebus notis, facilibus, planis & indubitatis frequenter dubitare. Si post responsum à Viro docto & prudente acceptum, necdum sit animo composito & quieto. Si extraordinarià cautelà, motibus, modis, & gestibus ridiculis peccata & imperfectiones etiam leves fugiat: e.g. concutiendo caput, suspirando & cœlum aspiciendo, frontem sæpe signando &c. si, quæ antea non habebat pro peccatis, modò habere incipiat; si occurrente alicujus præcepti executione, v.g. recitatione Horarum, administratione Sacramentorum, ita patiar se perturbari anxietatibus, ut penè red-

datur ineptus, vel amenti similis: si actiones exequendas ob instantem scrupulum modò intermittat, modò resumat &c. si peccata jam antè per absolutionem remissa, identidem in confessionibus repetat, quasi antehac non satis exposuisset, vel insufficientem dolorem eliciuisset &c.

§. II.

Qua causa & radices scrupulorum?

Causa seu radices scrupulorum aliæ sunt intrinsecæ, aliæ extrinsecæ. Intrinsecæ rursus vel sunt ex parte animæ, vel corporis. Ex parte animæ solet esse primo cervicosa quædam superbia, & proprii iudicii tenacitas, nolentis alienis monitis & prudentum consiliis acquiescere; quamdiu enim abest ejusmodi pertinacia, facilis est remedio locus, & conscientia magis erit timorata, quam scrupulosa. Est secundò immoderatus amor sui, quo quis movetur, ut cum nimia perturbatione adhibeat cautelam fugiendi quæcunque peccata metu pœnæ pro illis in altera vita solvenda. Unde contingere solet homini scrupuloso, quod alicui vertigine laboranti, qui per alta loca incedens, quanto magis aspicit & apprehendit altitudinem, tanto magis auget vertiginem: ita quippe scrupulosus ex nimia sollicitudine evitandi peccata venialia, vel expiandi commissa, tanto magis auget scrupulosam sollicitudinem & anxietatem. Est tertio ignorantia intellectus nescientis distinguere inter iudicium practicum & speculativum, inter tentationem & consensum, inter gravem & levem culpam, vel obligationem legis.

Ex parte corporis est in primis complexio melancholica in timiditate & suspiciones proclivis. Item corruptio seu infectio humorum in anteriore parte cerebri, ubi vis imaginativa residet. Inde fit, ut homo imaginationibus obnoxius, & ad sinistra vergens, sæpe pro malis apprehendat, quæ talia non sunt.

Causa extrinsecæ sunt primò. DEUS ipse volens vel tepidos stimulare ad perfectionem, vel fervidos amplius probare & expurgare. Secundò tentatio dæmonis scrupulos immittentis & exaggerantis, ut hominem à multis bonis impediatur, ipsi tædium virtutis ingeneret, adigat ad desperationem. Tertio. Conversatio & familiaritas cum scrupulosis, sumuntur enim à conversantibus mores, & animus fociis mala sua affricat. Item lectio Authorum præcepta DEI & Ecclesiæ omnia in severiorem partem interpretantium, relicto benigniori sensu & epikià, quo etiam pertinet usus Confessarii & Directoris scrupulosi, qui cum ipse ex hoc morbo laboret, difficile ab illo liberabit pœnitentem, & audiet illud antiquum: Medice cura te ipsum.

ARTICULUS II.
De remediis scrupulorum.

SUMMARIUM.

1. Primum remedium generale scrupulorum, oratio.
2. Secundum, obsequii consilii prudentiam.
3. Tertium, rejicere scrupulum in primis initiis.
4. Quartum, credere, quod debeat contra scrupulum sequi sententiam minus tutam, aut probabilem.
5. Quintum,